

DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU A

Uvod

U današnjoj 9. nedjelji kroz godinu A, prema evanđelisti Mateju – Isus završava svoj *govor na gori*. Isus donosi snažnu poruku. Stavlja čovjeka pred IZBOR. On se tiče života: graditi svoj život na nesigurnom terenu ili graditi na čvrstom temelju. Vrhunac Isusova govora i njegova proglas *kraljevstva Božjega* nalazi se u riječima: VRŠITI i GRADITI. Cilj Isusova govora i njegove pouke, nije naučiti njih i nas, kako se obraćati Bogu, kako ga zazivati, pa niti kako moliti, nego kako *vršiti* volju Očevu, kako graditi njegovo kraljevstvo na zemlji. Njegova riječ vodi k djelu, k životu riječi. Zato i kaže „*Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki onaj koji mi govori Gospodine, Gospodine, nego onaj koji vrši volju Oca mojega*“ (Mt 7,21). Isus, dakle, poziva na život naviještene riječi. Po Svetom pismu, čovjek je biće koje odlučuje o sebi i svojoj sudbini. Čovjek je obdaren SLOBODOM da se sam ostvari. Sloboda je silno *rizičan Božji dar*, no bez nje ne bi bilo čovjeka – kaže uvaženi bibličar (BD). Sloboda je dana čovjeku, ne da se njome poigra, nego – da se ostvari. Na to naročito upozorava odlomak iz Knjige ponovljenog zakona, u današnjem 1. čitanju. Mojsije je zapovjedio da se, nakon ulaska u Obećanu zemlju, pročita sav Božji Zakon okupljenoj zajednici Božjega naroda s dva brda u Samariji: s Ebala – brda prokletstva i s Garizima – brda blagoslova. Mojsije kaže svom narodu: „*Nudim vam danas blagoslov i prokletstvo...i odaberite!*“ Dakle: pridržavanje Božjih zapovijedi vodi čovjeka BLAGOSLOVU i u zemaljskom životu, dok – nepoštivanje tih zapovijedi vodi čovjeka, u PROKLETSTVO. Glas Božji, volju Božju treba stalno *oslušivati*, treba je dobro i potpuno ČUTI, da bismo je što bolje izvršili. Ne iz straha, nego iz ljubavi.

Najava

Čovjek može svoje pouzdanje staviti u prolazno i krhko. Graditi svoju kuću, svoj život na 'pjesku' ili ju graditi na čvrstoj 'stijeni' – na Bogu. Onaj pak tko čuje Božju riječ i živi je, tko s Bogom komunicira govorom života, živi riječ, nalik je čovjeku koji podiže dom na čvrstoj stijeni koja postojano odolijeva pred navalom poplave i pred snagom vjetra. Njegova je vjera utemeljena na iskustvu riječi. Zato se Kristovi učenici najprije prepoznaju po riječi koju žive.

Tumačenje čitanja

Prvo čitanje (Pnz 11, 18. 26-28. 32)

Knjiga Ponovljeni zakon nalazi se među prvih pet knjiga Biblije Staroga zavjeta – Zakon, Tora, Petoknjižje. Ponovljeni zakon, znači: „*Drugi zakon*,“ Deuteronomium, (Pnz 17,18). Ponovljeni zakon ima posebnu strukturu: to je kodeks (zbirka pravila) – civilnih i religijskih zakona (12-26), koji je umetnut u jedan Mojsijev govor (5-11). Knjige Zakona biblijskih Hebreja skupljaju u cjelinu propise koji su određivali ćudoredni, društveni i vjerski život. Bilo je to duboko prožimanje svjetovnog i profanog. Osnova toga zakonodavstva je religijska. Za Izraelce Zakon je izrekao Bog. Uz mnoge, potrebne, životne promjene, saveznički odnos između Boga i naroda nije se mijenjao. Za ovu nedjelju, za **1. čitanje**, odabran je članak iz Knjige ponovljenog zakona, iz poglavlja **11.**, „*Poslušnost pribavlja baštinu.*“ I „*Blagoslov i prokletstvo.*“ Bogom nadahnuti pisac 'odvodi' narod u prošlost, na zbornu mjesto podno Sinaja da ih ponovo navede na *opredjeljenje* – za Božji zakon, slično kao što su ga *izabrali* njihovi davni preci zajedno s Mojsijem. Pisac govori narodu poput Mojsija: „*Utisnite ove moje riječi u svoje srce i svoju dušu;...neka vam bude kao zapis među očima!*“ Božje riječi ne bi smjele ostati urezane na kamene ploče, već trebaju prožimati srce i dušu, pamet i savjest čovjeka i ravnati ljudskim življenjem. Biblija govori o ljudskom biću koje je obdareno

SLOBODOM, a to je za nas ljude, *rizičan* Božji dar. Bog zove i predlaže: „*Gle! Nudim vam danas blagoslov i prokletstvo: blagoslov, budete li slušali zapovijedi Gospodina, Boga svoga, koje vam danas dajem; a prokletstvo, ne budete li slušali zapovijedi Gospodina, Boga svoga...te pođete za drugim bogovima,...*“ Za čovjeka postoje, dakle, DVA puta: put u dobro i put u zlo. Koji će put čovjek odabrati? Čovjek je uvijek *na probi*, jer je stalno slobodan i kao takav izložen je odabiru: za ovo ili za ono. Izabrati put koji mu predlaže Stvoritelj ili put koji vodi u propast. Upravo na to i nas danas upozorava odlomak iz knjige Ponovljenog zakona. Božja zapovijed izrečena „onda“ davno kroz riječ Mojsija i „kasnije“ kroz Stari zavjet, pa sve do „danas,“ govori i NAMA, jer svaki dan je sudbonosan za naše očovječenje i spasenje. Božji glas treba SLUŠATI, treba ga ČUTI – da bi ga što svestranije mogli izvršiti i danas.

Psalam (Ps 31, 2-3c. 4. 17. 25)

Psalam 31 je Davidov i zov se, „Molitva u nevolji i zahvala za uslišanje.“ David, veliki, ali i grešni kralj izraelskog naroda, uvijek moli Boga u nevolji i zahvaljuje za uslišanje svojih molitava. Pisac moli, David moli: „*Budi mi Gospodine hrid zaštite! Pohiti da me oslobodiš!*“ Psalam je 'most' između 1. čitanja, 2. čitanja i evanđelja. Glavna riječ-spona, Psalma s evanđeljem je: Bog – „hridina moja.“ Ako na stijeni sazidam dom – na Bogu, Ocu – nepokolebljiv/va sam i neosvojiv/va sam. „*Jer ti si hrid moja, tvrđava moja, radi svoga imena vodi me i ravnaj. ...po svojoj me dobroti spasi.*“ Spasenje, dakle, nije moje djelo, nego Božje djelo sa mnom i moje s Bogom. S Bogom, Ocem moramo surađivati. Jedino nam od Boga dolazi SPASENJE. „*Budite hrabra i jaka srca, svi koji se u Gospodina uzdate!*“

Drugo čitanje (Rim 3, 21-25a. 28)

Poslanica Rimljanima smatra se najznačajnijim pismom svetoga Pavla apostola. U njoj se doista obrađuju bitne teme naše vjere. Tu zajednicu Pavao nije osnovao. Rim je bio sjedište cijelog Rimskog carstva. U početku rimski carevi, nisu ni slučajno, prihvaćali novu vjeru u Isusa Krista, Raspetoga i Uskrsloga. Progonili su kršćane. Rimski se kršćanska zajednica sastojala od judeo-kršćana i pogano-kršćana. I među njima su nastale nesuglasice i problemi. Nastale su razlike u shvaćanju i prihvaćanju Pavlovih tumačenja vjere u Isusa Krista. Zato im Pavao piše pismo – Poslanicu, da ih 'urazumi.' Pismo je Rimljanima, po svemu sudeći, napisano u Korintu 57. ili 58. godine. S tim se pismom Pavao predstavlja rimskim kršćanima. Upoznaje Rimljane s njegovim naviještanjem Krista. Pavao po rođenju Židov, revnosta vjernik, apostol je pogana. On naviješta poganima da ih Bog ljubi onakve kakvi jesu samo ako uzvjeruju. To je misao vodilja poslanice Rimljanima – to je Pavlovo 'evanđelje.' Svi su zgriješili i od Boga se udaljili; pogani i Židovi. Stoga je svima potrebna MILOST Božja koja (nam) je očitovana u Isusu Kristu. On je Spasitelj! Za današnje 2. čitanje, odabran je tekst iz Poslanice sv. Pavla apostola Rimljanima, iz poglavlja 3., „Objavljenje spasiteljske pravednosti Božje“ i „Uloga vjere.“ Pavao piše rimskim kršćanima: „*Braćo! Sada se izvan Zakona očitovala pravednost Božja, posvjedočena Zakonom i Prorocima, pravednost Božja po vjeri Isusa Krista, prema svima koji vjeruju.*“ Pavao govori o PRAVEDNOSTI Božjoj koja se ostvaruje vjerom u Isusa Krista, njegovom milošću. Zakon ostaje, jer je pravednost Božja već posvjedočena Zakonom i Prorocima. „Zakon“ označava Petoknjižje u kojem su sadržane Božje zapovijedi, ali i važni odlomci o Božjim obećanjima i njihovu ostvarenju. Proroci su, navješćujući „otkupljenje“ iz babilonskog sužanjstva (Iz 41,14+), dali naslutiti dublje i potpunije oslobođenje po oprostjenju grijeha. To mesijansko otkupljenje ostvarilo se u Kristu – Mesiji. Pavao, dakle, želi reći da je otkupljenje po Isusu Kristu naviješteno u Starom zavjetu i događa se Kristovom krvlju, pa je tako sam Krist postao *Pomirilište* (3,25). On je postao Veliki svećenik koji je postigao oprostjenje grijeha – svojom krvlju – za SVE narode. Oprostjenje će postići SVI koji VJERUJU u Isusa Krista. Tko je pravedan, tj. tko živi po Božjoj volji, može se spasiti. Tko je pak nepravedan, tj. tko se ne brine za Božji red u svijetu i

u životu, gubi spasenje. Pavao dalje veli: „*Ne, nema razlike! Svi su zaista sagriješili i potrebna im je slava Božja; opravdani su besplatno, njegovom milošću po otkupljenju u Kristu Isusu. Njega je Bog izložio da krvlju svojom bude Pomirilište po vjeri.*“ Pavao uči da je SPASENJE uvijek Božji dar, te da se nitko ne može spasiti samo po Zakonu, bez vjere. Svi smo grešnici. Postoji nužnost temeljnog izmirenja između Boga i čovjeka. To se zbilo u Isusovoj pomirnoj smrti. Posrednik između Boga i svih ljudi jest Isus Krist. Slijedimo ga!

Evangelje (Mt 7, 21-27)

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima: „Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: 'Gospodine, Gospodine!', nego onaj koji vrši volju Oca mojega, koji je na nebesima. Mnogi će me u onaj dan pitati: 'Gospodine, Gospodine! Nismo li mi u tvoje ime prorokovali, u tvoje ime đavle izgonili, u tvoje ime mnoga čudesa činili?' Tada ću im kazati: 'Nikad vas nisam poznao! Nosite se od mene, vi bezakonici!' Stoga, tko god sluša ove moje riječi i izvršava ih, bit će kao mudar čovjek koji sagradi kuću na stijeni. Zapljušti kiša, navale bujice, duhnu vjetrovi i sruče se na tu kuću, ali ona ne pada. Jer – utemeljena je na stijeni. Naprotiv, tko god sluša ove moje riječi, a ne vrši ih, bit će kao lud čovjek koji sagradi kuću na pijesku. Zapljušti kiša, navale bujice, duhnu vjetrovi i sruče se na tu kuću i ona se sruši. I bijaše to ruševina velika.“ Riječ Gospodnja

U današnjoj 9. nedjelji kroz godinu A, u kojoj čitamo prisposobu o podizanju kuće na stijeni, prema evangelisti Mateju – završava Isusov *Govor na gori*. Vrhunac Isusova govora i njegova proglašenja kraljevstva Božjega krije se u tri ključne riječi: SLUŠATI, VRŠITI i GRADITI. Isus uči svoje učenike, svoje slušatelje, a uči i nas, danas; kako *vršiti* volju Očevu, kako graditi njegovo *kraljevstvo* na zemlji. Nije dosta slušati, treba i *slušati i vršiti* – Riječ Božju u *djelo provesti*. Ili može se reći i ovako: 1. Božju riječ treba znati *slušati*. 2. Nad Božjom riječju treba *razmišljati*. 3. Božju riječ treba *izvršavati*. Kršćanin, dakle, treba živjeti, prakticirati, naviještenu Riječ. Kako zahtjevno! Kršćanin se treba truditi oko dobrih djela, ali ne zato da zaduži Boga (poput farizeja), te na sebi sagradi svoje spasenje. Na dobra ga djela potiče *ljubav prema Bogu*. To lijepo kaže sv. Pavao: „*Vjera kroz ljubav djelatna*“ (Gal 5,6). I tako je LJUBAV ono što čovjeka SPAŠAVA. No, ta se ljubav ne iskazuje samo u riječima. Budući da iskreno ljubimo Boga i radi Boga bližnjega, ljubav nas 'goni' na djela za Boga i za *bližnjega*. Takvu ljubav – zaposlenu i djelatnu – zahtijeva današnje evangelje. Vrlo nam jasno Isus poručuje što nam se može dogoditi kad dođemo i zakucamo na njegova vrata, vrata raja, a ona se ne otvaraju. Kojima se otvaraju? Ne onima koji su znali lijepo govoriti, nego onima koji su se trsili „vršiti volju Oca“ nebeskoga. Nama kršćanima se često zamjera i kaže. U liturgiji znaju lijepo zboriti i pjevati: „Gospodine, Gospodine!“ No, u svagdanjem životu oni zatajuju: ne zalažu se za *kraljevstvo nebesko*, za nove suodnose među ljudima, utemeljene na evanđelju. Isus jasno naglašava riječi: „Volja Oca mojega!“ Volja Božja nije tek zbroj zakona. To je Božji, očinski *naum spasenja*. Bog kršćaninu daje i *zapovijedi*, a kroz njih i *zabrane*. No, kršćanin iza svega toga treba gledati Boga, Oca koji s ljubavlju raspoređuje svoj plan te poziva svoga pobožnika (vjernika), da mu u tome s ljubavlju bude suradnik. Budući da smo sinovi i kćeri Oca nebeskoga, međusobno smo kao braća i sestre. Tako Božje zapovijedi postaju *pravila familijarnoga suživota* Boga s ljudima i ljudi međusobno. Bibličari ističu svu snagu riječi: „Gospodine! Gospodine!“ To nije samo počasni naslov. To je *vjeroispovjedni* naslov. Prava snaga ove riječi je u tome što *Kyrios* ne znači samo *Gospodin*, nego *Gospodar*. Po tome mi smo 'podanici' svoga Gospodara – odani podanici Gospodina Isusa Krista. Njegove Riječi, njegovo Evanđelje za nas je vrhunski izraz Očeve volje. Stoga njegove riječi za nas trebaju biti mjerodavne – najvažnije. Trebaju zahvatiti cijelo naše biće; naš mozak, naše srce, našu svijest, našu dušu, našu savjest. Kristove Riječi žele se uvriježiti u cjelokupni

naš život: osobni, obiteljski, građanski, crkveni, društveni, stručni, politički, svesvjetski – svugdje. Da! Isusove misli, osjećaji i djelo; moraju biti i naš put, djelo i život. Evanđelist Matej u današnjem evanđelju vodi nas na goru, gdje Isus poučava svoje učenike, ostale slušatelje, a i nas danas. Isus stavlja slušatelje pred IZBOR. On se tiče života: graditi na nesigurnom terenu ili graditi na čvrstom temelju. Isus se prvo obraća svojim učenicima ovim riječima: „*Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: 'Gospodine, Gospodine!', nego onaj koji vrši volju Oca mogega, koji je na nebesima.*“ Treba, dakle, vršiti volju Oca nebeskoga. U tom smislu svima nama, u svakom vremenu, preostaje „ogroman posao koji ovdje na Zemlji treba obaviti, a o kojem treba dati računa Onome koji će sve suditi u posljednji dan“ (GS 93, završnica svih koncilskih dokumenata). Prema tome „danu“ Isus usmjerava cijeli svoj Govor na gori: „*Mnogi će me u onaj dan pitati: 'Gospodine, Gospodine! Nismo li mi u tvoje ime prorokovali,... 'Nikad vas nisam poznavao! Nosite se od mene, vi bezakonici!*“ Onima koji slušaju, prihvaćaju i žive Riječ Božju, Krist će u „taj dan“ otvoriti svoja vrata, a onim koji odbacuju Riječ i Kristovo djelo, (bezakonici), vrata će ostati zatvorena. Tada Isus ispriča prisposobu o podizanju kuće na 'stijeni' ili na 'pijesku.' Isus veli: „*Stoga, tko god sluša ove moje riječi i izvršava ih, bit će kao mudar čovjek koji sagradi kuću na stijeni. Zapljušti kiša, navale bujice, duhnu vjetrovi...ali ona ne pada. Jer – utemeljena je na stijeni.*“ Da bi ukazao na nužnost življenja riječi što ju je uputio okupljenome mnoštvu, Isus se služi slikom dvojice graditelja. Čovjekov odnos prema Božjoj riječi uspoređuje se s građenjem kuće na 'pijesku' odnosno na 'stijeni.' Onaj tko čuje Gospodnju riječ i živi je, nalik je čovjeku koji podiže dom na čvrstoj stijeni. Ta kuće je postojana, odolijeva pred navalom poplave i pred snagom vjetra. Njegova je vjera *utemeljena* na iskustvu riječi. Naviještena riječ njegova je VJERA, kao čvrsto uporište u trenucima sumnje i životne nedaće. Zato se Kristovi učenici ne prepoznaju tek po riječi koju govore, nego najprije po životu koji žive. Dok, onaj drugi tko čuje Gospodnju riječ i s Gospodinom komunicira samo riječju, samo molitvom i pobožnošću, nalik je čovjeku koji kuću gradi na pijesku. Zato, Isus poučava: „*Naprotiv, tko god sluša ove moje riječi, a ne vrši ih, bit će kao lud čovjek koji sagradi kuću na pijesku. Zapljušti kiša, navale bujice, duhnu vjetrovi i sruče se na tu kuću i ona se sruši.*“ Njegova je VJERA bez temelja, bez uporišta u životu, vjera bez Boga, vjera koja posustaje i blijedi pred svakim iskušenjem života. Sagraditi kuću na 'pijesku' izbor je lošega i manje zahtjevnog života – lagodnog života. Na pijesku gradi onaj koji se ne želi truditi, koji ima i pijesak i vodu nadohvat ruke. Onaj, tko izabere *stijenu*, mora se najprije uspeti na nju, donijeti na nju i pijesak i vodu. Odlučuje se, dakle, za zahtjevnu i tešku gradnju. Taj izbor za neke izgleda besmislen. I jedna i druga kuća su veoma slične i služe svojoj svrsi. Prava se razlika uviđa tek u odlučnim trenucima: pred navalom bujice i vjetra. U trenucima iskušenja, nevolje, graditelj vjere na stijeni odolijeva iskušenu, odolijeva zlu, dok graditelj na pijesku, bezvjernik, ne odolijeva iskušenju, ne odolijeva zlu, nego se ruši, propada. „*I bijaše to ruševina velika.*“ Ova posljednja riječ Isusova Govora na gori, krajnje je ozbiljna: *ruševina velika*, od koje neka nas Bog sačuva. O našem IZBORU ovisi; hoćemo li postati *ruševina velika*, bez Božjeg uporišta, bez vjere ili *čvrsta stijena*, s vjerom i Božjom milošću. Život s Bogom jest *život na stijeni!*

Pitanja za razgovor

- Što znače Mojsijeve riječi upućene narodu: „Nudim vam blagoslov i prokletstvo“?
- Što znači kad čovjek sluša zapovijedi Božje, a što kad ne sluša? 1. čitanje.
- Objasnite riječi pjesnika iz Ps 31: „Budi mi, Gospodine, hrid zaštite!“
- Kako apostol Pavao objašnjava rimskim kršćanima Božju pravednost prema svim ljudima, po vjeri u Isusa Krista? 2. čitanje.
- Što znači da je Isus pomirilište po vjeri? Što Pavao govori o Zakonu?
- Kako Isus poučava u današnjem Matejevu evanđelju; tko će ući u kraljevstvo nebesko, a tko neće? Koga Isus u evanđelju naziva bezakonici i zašto?

- Objasnite Isusovu prisposobu: Tko je čovjek koji gradi kuću na stijeni, a tko je onaj koji gradi kuću na pijesku?
- Što očekuje čovjeka vjernika koji se čvrsto uzdaje u Boga i živi po njegovim zapovijedima, ovdje na zemlji, a što onoga koji živi bez Bog i zapovijedi?
- Što nama kršćanima poručuje današnje Matejevo evanđelje?

Molitva vjernika

- Gospodine, za Crkvu koja je rođena iz žrtvenog predanja tvoga Sina: budi joj uvijek svjetlo na putu kroz svijet kako bi po svjetlu njezina lica svi ljudi mogli prepoznati put tvoga spasenja, molimo te!
- Gospodine, pastire svoje Crkve obdari puninom Duha Svetoga i nadahni ih da njihova riječ i život budu živo svjedočanstvo dara kojeg su primili, te u tom daru vode tvoju Crkvu, molimo te!
- Gospodine, pohodi svojim svjetlom sve one koji se oslanjaju samo na svoju snagu i na zemaljska dobra, neka iskuse radost koja dolazi iz životnog predanja tebi, molimo te!
- Gospodine, za nas ovdje sabrane: obnovi nam snagu vjere i pouzdanja da u životnim kušnjama i dvojabama u tebi pronađemo stijenu utočišta, molimo te!
- Gospodine, vodi nas svojim Duhom da te ne priznajemo samo riječju i jezikom, već djelom i istinom te zaslužimo ući u kraljevstvo nebesko, molimo te!

Isuse, sabiremo se na molitvu. Katkad se pitamo je li to korisno, dobro. Ima ljudi koji ne mole, ali korisno djeluju i rade. I tvoja riječ nas upozorava, Isuse: „Nije dovoljno govoriti: *Gospodine, Gospodine!*“ Valja činiti, izvršiti tvoju riječ.

Zaključak

Kuća sagrađena na stijeni! Onaj koji sluša i vrši Božju riječ, nalik je čovjeku koji gradi kuću na 'stijeni'. Ta kuća odolijeva svakom nevremenu i svakoj nedaći. Tako i čovjek, vjernik, koji se uzda u Boga i Božje zakone, odolijeva svim životnim kušnjama, nedaćama i zlu. A onaj koji gradi kuću na 'pijesku' – lud je čovjek, kako kaže Isus, jer kad navale bujice i vjetrovi, njegova se kuća ruši. To je lakovjeran čovjek. Čovjek bez Boga, bez vjere i čvrstog uporišta. Olako živi, lako gradi, ali i lako gubi. Onaj koji gradi kuću na pijesku, neće ući u kraljevstvo nebesko. Isus, ustrajno, poučava na gori: „*Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: 'Gospodine, Gospodine!*“, nego onaj koji vrši volju Oca mojega...“ Dakle, ništa ne znači zvati se kršćaninom i *slušati* Božju riječ. Potrebno je riječ u život *provoditi*. Kršćanstvo je vjera *spasjenika*, a ne onih koji traže spasenje. Ono je već nađeni put. Krist je Spasitelj! Kršćani radosno hode putem kojim ih Isus Krist vodi. Oni znaju kamo ih on vodi. Zato su prvi kršćani svoju vjeru nazivali „putom,“ a svoju poruku „radosnom viješću.“ Sveti Augustin poručuje: „Kročite putem, pjevajte putem. Pjevajte pjesmu domovini na nebesima.“ No, pjevati može samo onaj tko zna da je na pravom putu, pa ide radostan i slobodan. Istinskim kršćanima vjera je na stijeni, čvrsta, uporna i istinita. Oni se uzdaju u Boga – milosrdnog Oca, štiju njegove zapovijedi i ništa ih ne može pokolebati. Kršćanin ima Božju *slobodu*. Sloboda koju nam Bog nudi prekrasno je sažeta u riječima Ponovljenog zakona u današnjem 1. čitanju: „*Nudim vam danas blagoslov i prokletstvo.*“ I „danas“ (mi) možemo odabrati: blagoslov ili prokletstvo. Ono, „onda danas“ nikad ne prestaje. U nama se nalazi sjeme i blagoslova i prokletstva, te se neprestano bore. Ali, Bog stvara čovjeka i blagoslivlja ga. Ipak, možemo biti i blagoslovljeni i prokleti. Po božanskom podrijetlu težimo blagoslovu, ali je to teže od prokletstva, jer uz blagoslov idu: trud, bol, patnja, pa i umiranje. Što smo više u blagoslovu, zlo je sve prisutnije. Ono se sve više bori za svoj dio nas. Zakon traži poslušnost, a sloboda odgovornost. Kršćanstvo nudi cjelovitu slobodu, ali traži i potpunu odgovornost. Pijesak i stijena snažne su slike konkretnosti života. One su pokazatelji kojim putem idemo i pod čijom smo brigom.